

Kocaeli **ilahiyat** Dergisi

ISSN: 2564-677X

Kocaeli Theology Journal

**İLÂHİYAT FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN KUR'AN OKUMA VE
TECVİD DERSİNE KARŞI TUTUMLARI
(Kocaeli Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Örneği)**

**ATTITUDES OF THE FACULTY OF THEOLOGY STUDENTS
AGAINST THE READING THE QUR'AN AND TAJVID COURSE
(Example of Kocaeli University Faculty of Theology)**

Mehmet Maşuk ACAR

Dr. Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Bölümü
mehmetmahsukacar@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-9353-8736>

Muhammet Fatih GENÇ

Doç. Dr., Kocaeli Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü,
Din Bilimleri A.B.D.
mfgencc@hotmail.com, <https://www.orcid.org/0000-0001-5387-0534>

Doi: <https://doi.org/10.5281/zenodo.7444186>

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Types: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received: 8 Ağustos 2022 / 08 August 2022

Kabul Tarihi / Accepted: 01 Kasım 2022 / 01 November 2022

Yayın Tarihi / Published: 20 Aralık 2022 / 20 December 2022

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Aralık 2022 / December 2022

Cilt: 6, Sayı: 2 Volume: 6, Issue: 2, Sayfa / Pages: 605-630

Cite as / Atıf: Acar, Mehmet Maşuk – Genç, Muhammet Fatih. “İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Kur'an Okuma ve Tecvid Dersine Karşı Tutumları (Kocaeli Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Örneği) [Attitudes of The Faculty Of Theology Students Against The Reading The Qur'an And Tajvid Course (Example of Kocaeli University Faculty of Theology)]”. Kocaeli İlahiyat Dergisi - Kocaeli Theology Journal, 6/2 (Aralık /December 2022), 605-630

İntihal: Bu makale, intihal tarama programlarıyla taranmış ve intihal tespit edilmemiştir.

Plagiarism: This article has been scanned with plagiarism screening programs and plagiarism has not been detected.

Etik Beyan: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği yazar(lar) tarafından beyan olunur

Ethical Statement: It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.

Web: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kider>

Yazar(lar) / Author(s): Mehmet Maşuk ACAR- Muhammet Fatih GENÇ

Finansman / Funding: Yazarlar, bu araştırmayı desteklemek için herhangi bir dış fon almadıklarını kabul ederler / The authors acknowledge that they received no external funding in support of this research.

Yazar Katkıları / Author Contributions:

Çalışmanın Tasarlanması / Conceiving the Study: MMA (%60), MFG (%40)

Veri Toplanması / Data Collection: MMA (%60), MFG (%40)

Veri Analizi / Data Analysis: MMA (%70), MFG (%30)

Makalenin Yazımı / Writing up: MMA (%70), MFG (%30)

Makale Gönderimi ve Revizyonu / Submission and Revision: MMA (%80), MFG (%20)

Çıkar Çatışması / Competing Interests: Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan ederler / The authors declare that they have no competing interests.

Öz

Hz. Peygamber tebliğ vazifesini yerine getirirken, diğer yandan sahâbe-i kirâmı Kur'an okumaya ve ezberlemeye teşvik etmiştir. Bu sebeple gerek sahabiler gerekse sonraki nesiller Kur'an-ı Kerim eğitim ve öğretimine son derece ehemmiyet göstermişlerdir. Nitekim İslâm tarihinde Mekke dönemiyle başlayarak günümüze değin Kur'an-ı Kerim eğitimini veren nice kurum ve müesseseler bu bilinçle açılmıştır. Günümüzde bu kurumların en önemlilerinden biri de İlahiyat fakülteleridir. Söz konusu fakültelerde Kur'an Okuma ve Tecvid dersinin müfredatta önemli bir yer tuttuğunu belirtmek gerekir. Kur'an-ı Kerim derslerinin en önemli amacı ise öğrencilerin, harflerin mahreç ve sıfatlarına riayet ederek Kur'an'ı doğru bir biçimde okumalarını sağlamaktır. Öte yandan İlahiyat fakültelerindeki öğrenciler tarafından günümüzde okutulan 'Kur'an Okuma ve Tecvid' dersinin ne derece fark edildiği hususu araştırılması gereken önemli meselelerden biridir. Binaenaleyh çalışmanın gayesi de İlahiyat fakültelerinde örgün olarak okuyan lisans öğrencilerinin Kur'an-ı Kerim dersine karşı tutum ve bakış açılarını ortaya koymaktır. Bunun yanı sıra bu dersle ilgili muhtemel sorunları tespit edip konuya çözüm ve öneriler sunmaktır. Bu bağlamda 20 sorudan müteşekkil bir anket hazırlanmış ve bu çalışmaya 209 öğrencinin katılımı sağlanmıştır. Buradan elde edilen veriler ışığında tespit edilen problemler; öğrencilerin Kur'an-ı Kerim okuyuşunu yeterli bulmaması, tecvid konularının teori kısmında zafiyetlerinin olması, her bir öğrenciye derste hocayla karşılıklı okuyacak sürenin az olmasından kaynaklı talim ve yüzüne okumalar için ayrılan vaktin dar olması, ezberi eksik olanların o haliyle dersten başarılı olabileceği düşüncesinin var olması şeklinde sıralanabilir. Bu sorunlar bağlamında Kur'an-ı Kerim derslerine yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kur'an-ı Kerim, Tecvid, Kur'an Eğitimi, İlahiyat Fakültesi, Ezber.

Abstract

Hz. Rasulullah the Prophet was fulfilling his duty of conveying the message, on the other hand, he encouraged the companions to read and memorize the Qur'an. As a result of this encouragement, both the companions and the next generations attached great importance to the education and training of the Qur'an. As a matter of fact, starting with the Mecca period in the history of Islam, many institutions and establishments that have been teaching the Qur'an have been opened with this awareness. Today, one of the most important of these institutions is the Faculties of Theology. It should be noted that the Qur'an reading and Tajvid course occupies an important place in the curricula of these faculties. The most important purpose of the Qur'an lessons is to enable students to read the Qur'an correctly by observing the origin and adjectives of the letters. On the other hand, one of the important issues to be investigated is how much the 'Quran Reading and Tajvid' course taught by students in faculties of theology has been noticed. The aim of the Qur'an lessons is to make students realize the position of the Qur'an in the religion of Islam; It is to enable them to explain their subjects in a theoretical sense by reading it correctly and with rules, especially its origin and adjectives. The purpose of this study is

to determine the attitudes and perspectives of undergraduate students studying formally at the Faculties of Theology towards the Qur'an lesson and to identify possible problems related to it and to offer solutions and suggestions. In this context, a questionnaire consisting of 20 questions was prepared and the participation of 209 students was ensured. The problems identified in the light of the data obtained from here; The fact that students do not find the reading of the Qur'an sufficient, they have weaknesses in the theory part of tajvid subjects, the time is limited for drills and face-to-face readings due to the lack of time for each student to read with the teacher in the lesson, and there is the thought that those who lack memorization can be successful in the course can be sorted. In the context of these problems, suggestions were made for the lessons of the Holy Qur'an.

Keyword: Qur'an, Tajvid, Quran Education. Faculty of Theology, Memorization.

GİRİŞ

Kur'an-ı Kerim eğitimi, vahyin gelişi ile başlamıştır. Zira Müslümanlar İslâm'ı hem kendileri öğrenmek hem de başkalarına öğretmek için pek çok ilmi faaliyet gerçekleştirmişler; bunun için de çeşitli ilim meclisleri kurmuşlardır. Bu kurumlarda verilen derslerden en önemlisi şüphesiz Kur'an-ı Kerim öğretimidir. Bu bağlamda Allah Rasûlü bir taraftan tebliğ vazifesini yerine getirirken, diğer taraftan da sahâbesini Kur'an okumaya ve ezberlemeye teşvik etmiştir. Bu minvalde aktarılabilecek pek çok âyet ve hadis bulunmaktadır.¹

Hız. Peygamber döneminde Mekke döneminde Kur'an-ı Kerim eğitimi Dârulerkam'da yapılmıştır. Bu bakımdan Dârulerkam, İslâm tarihinde ilk eğitim kurumu olarak kabul edilmiştir.² Daha sonra Medine'ye öğretmen olarak gönderilen³ ve kendisine "kâri"⁴ veya "mukri"⁵ denilen Mus'ab b. 'Umeyr'in de (ö. 3/625) Dârulerkam'a devam edenlerden olduğu belirtilmiştir.⁶ İbn Sa'd (ö. 230/845) ise Mekke'de ilk Kur'an talim eden kişinin Abdullah b. Mes'ud (ö. 32/652-53) olduğunu kaydetmiştir.⁷

- 1 Örnek ayetler için bkz. el-Fâtır, 35/29; el-Bakara, 2/121. Konuyla ilgili hadisler için bkz. Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâil el-Buhârî, *el-Câmi'us-sahîh*, thk. Mustafa Dîb el-Buğâ, (Dimaşk: Dâru İbn Kesîr-Dâru'l-Yemâme 1414/1993), "Fedâilü'l-Kur'an", 21 (No. 4739); Ebû Dâvûd Süleymân b. el-Eş'as b. İshâk es-Sicistânî el-Ezdi, *Sünenü Ebi Dâvûd*, thk. Şuayb el-Arnaût-Muhammed Kâmil Karabeleli, (Beyrut: Dâru'r-Risâleti'l-Âlemiyye, 2009), "Fedâilü'l-Kur'an", 7 (No. 1464); Tirmizî Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre (Yezîd) et-Tirmizî, *Sünenü'r-Tirmizî*, thk. Ahmed Muhammed Şâkir-Muhammed Fuâd Abdülbakî-İbrahim Atve, (Kâhire: Matba'atü Mustafa el-Bâbî, 1975), "Fedâilü'l-Kur'an", 16 (No. 2910); Ali Osman Kurt- Dursun Ali Aytık, *Dinler Tarihi*, (Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 2019), 17.
- 2 M. Âsım Köksal, "Dârulerkam", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1993), 8/520.
- 3 Ebû Abdillâh Muhammed İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-kübrâ*, thk. Muhammed Abdülkâdir 'Atâ, (Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1990), 1/181.
- 4 Kurrânın çoğulu olan "kâri", "Kur'an okuyan" anlamına gelmekte ve *mübeddi-muntehi* şeklinde iki kısma ayrılmaktadır. Ebû'l-Hayr Muhammed b. Muhammed İbnü'l-Cezerî, *Müncidü'l-mukriîn ve mürcidü'r-tâlibin*, (Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1999), 9. Ayrıca bkz. Abdulhamit Birişik, "Kıraat", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2002), 25/426.
- 5 Mukri, kıraati kendinden evvelki hocalardan muttasıl bir senetle almış başka bir hocadan müşâfehe yoluyla rivayette bulunan kıraat bilginini ifade etmektedir. Bkz. İbnü'l-Cezerî, *Müncidü'l-mukriîn*, 9. Ayrıca bkz. Birişik, "Kıraat", 25/426.
- 6 Bkz. Abdurrahman Çetin, "Kur'an Öğretim Tarihi ve Öğretim Kurumları", *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1/1 (1986), 97; Kadir Dinç, "Geçmişten Günümüze Kur'an Eğitimi" *Diyanet Aylık Dergi* 333 (Eylül 2018), 7.
- 7 Bunun için bkz. İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-kübrâ*, 3/112.

Hicretten sonra Medine’de eğitimin yapıldığı ana merkezin, Mescid-i Nebevî olduğu bilinmektedir. Mezkûr mescit bir ibadet mekânı olması yanında, başta eğitim olmak üzere daha pek çok faaliyetin icra edildiği mekândır.⁸ Bahsi geçen mescidin kuzey tarafında yer alan ve sahâbeden bazılarının barındığı Suffe, eğitim ve öğretimin yapıldığı önemli yerlerden biridir. Suffe’de Kur’an-ı Kerim eğitiminin verilmesinin yanı sıra okuma-yazma da öğretilirdi.⁹ Hz. Peygamber bizzat kendisi burada muallim olarak sahâbeyi yetiştirmiş, yetişen sahabenin de bilgisini aktarmasıyla Kur’an-ı Kerim eğitiminin hem temeli hem de metodu oluşmaya başlamıştır.¹⁰ Medine’de Mescid-i Nebevî’nin dışında dokuz mescitte daha Kur’an öğretimi devam etmiştir.¹¹

İslâm tarihi boyunca Kur’an-ı Kerim eğitimi, mescitlerde oluşturulan “seb” ve “tasdir” denen halkalarda,¹² mahalle mektebini tamamlayan talebelerin gittikleri dârülkurrâlarda,¹³ daha sonra ise “kıraat ilmi” ve “mehâricü’l-hurûf” dersleri almak için gittikleri daha yüksek düzeydeki diğer dârülkurrâlarda¹⁴ devam etmiştir.¹⁵ Dârülkurrâların dışında medreselerde de Kur’an eğitimi verilmiştir.¹⁶ Nitekim Mescid-i Nebevî ve içinde yer alan Suffe’nin medresenin ilk örneği olarak kabul edilmesi¹⁷ bunun açık örneğidir. Aynı şekilde Bağdat’ta

8 Muhsin Demirci, *Kur’an Tarihi*, (İstanbul: MÜİFV Yayınları, 2016), 126.

9 Ahmet Önkâl-Nebi Bozkurt, “Cami”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1993), 7/50.

10 Çetin, “Kur’an Öğretim Tarihi”, 97-98. Ayrıca İslam ahlak eğitiminde ebeveynin, çocuklarına öğretmeleri gereken en önemli hususlardan biri, Kur’an eğitimidir. Bkz. Asiye Aykıt, *İslam Ahlak Felsefesi*, (Sivas: Cumhuriyet Üni. Yayınları, 2018), 95-96; Asiye Aykıt, *Müneccimbaşı Ahmed Dede ve Şerhu Ahlak-ı Adud*, (Ankara: Sonçağ Yayınları, 2021), 144-147.

11 Nebi Bozkurt, “Hâfız”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1997), 15/76.

12 Önkâl-Bozkurt, “Cami”, 7/47; Dinç, “Geçmişten Günümüze Kur’an Eğitimi”, 9.

13 Bazı araştırmacılara göre “dârülkurrâ” adının Resûl-i Ekrem döneminde Medine’de Kur’an öğretiminin yapıldığı bir eve verildiği de kaydedilmektedir. Bkz. Nebi Bozkurt, “Medrese”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, (Ankara: TDV Yayınları, 2003), 28/324.

14 Dinç, “Geçmişten Günümüze Kur’an Eğitimi”, 9; Ahmet Gökdemir, “Osmanlı Kur’an Eğitimi Merkezleri: Dârülkurrâlar ve Sıbyan Mektepleri”, *Edebali İslamiyat Dergisi* 1/2 (2017), 44-45.

15 Zeliha Kara, *İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Kur’an Öğretimiyle İlgili Görüşleri*, (Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019), 2.

16 Ebü’l-Fadl Cemâluddîn Muhammed b. Mukerram İbn Manzûr, *Lisânü’l-‘Arab*, (Beyrut: Dâru Sâdr, t.y.), 6/79.

17 Bozkurt, “Medrese”, 28/324.

Nizâmülmülk tarafından kurulan Nizamiye Medresesi'nde Kur'an eğitim-öğretimine başlıca yer verilmesi ümmetin, tarihsel süreçte her merhalede bu konuya verdiği ehemmiyeti göstermektedir.¹⁸

Yüksek din öğretimi kurumlarının kuruluşuna gelince, ilk dönemler İstanbul Dârülfünûn, ardından Selimiye Camii'nde Medresetü'l-Mütehas-sısîn, sonrasında ise Süleymaniye Medresesi olarak değiştirilen kurumlar tesis edilmiştir.¹⁹ Bu oluşumların ardından Dârülfünûn'da bir İlahiyat Fakültesi açılmasına rağmen bunların hiçbirinde Kur'an-ı Kerim dersi okutulmamıştır. Nihayet daha sonra Ankara'da açılan İlahiyat Fakültesi'nin ders programında Kur'an-ı Kerim dersine yer verilmiştir.²⁰ Bu fakültenin tesisinden sonra İstanbul'da Milli Eğitim Bakanlığına bağlı kurulan Yüksek İslam Enstitüsü'nde "Kur'an-ı Kerim" dersi müfredatta yer almaya devam etmiştir.²¹ Ayrıca bu enstitülerde vücûh ilmi (kıraat ilmi) dersi de müfredattaki yerini almıştır.²² Yüksek din kurumları ise 1982'de İlahiyat fakültelerine dönüştürülmüş²³ ve 2011 yılı itibariyle de İlahiyat fakültelerinin pek çoğunda hazırlıktan dördüncü sınıfa kadar, her yarıyılıda Kur'an-ı Kerim dersine müfredatta yer verildiği görülmektedir. Bu fakültelerde söz konusu tarihle birlikte Kur'an Okuma ve Tecvid dersi, güz döneminden itibaren, -genellikle- hazırlıktan dördüncü sınıfa kadar, her dönem, haftada iki saat işlenen bir ders haline gelmiştir.²⁴

Kur'an Okuma ve Tecvid dersinin en önemli hususlarından biri şüphesiz tecvid kurallarının uygulanması meselesidir. Bilindiği üzere "Tevcîd,

18 Abdülkerim Özyayın, "Nizâmiye Medresesi", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2007), 33/188-189.

19 Halis Ayhan, "İlahiyat Fakültesi", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2000), 22/70-72.

20 Ayhan, "İlahiyat Fakültesi", 22/70-71.

21 Mustafa Öcal, "Yüksek İslâm Enstitüsü", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (İstanbul: TDV Yayınları, 2013), 44/49; Halit Ev, Yükseköğretimde Din Eğitimi, Ed. Mustafa Köylü-Nurullah Altaş, *Din Eğitimi* (İstanbul: Ensar Yayınları, 2019), 268-278.

22 Öcal, "Yüksek İslâm Enstitüsü", 44/49.

23 Yusuf Alemdar, "İlahiyat Fakültelerinde Kur'an Dersleri ile İlgili Problemler ve Çözüm Önerileri", *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 12/1 (2008), 178.

24 Fatma Asiye Şenat, "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Kur'an Okuma ve Tecvid Dersinin İşlenişine İlgili Kanaatleri Üzerine Bir Araştırma", *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 42/42 (2016), 216.

Kur'an kelimelerinin en küçük birimleri olan harflerin gerek tek başına gerek yan yana gelmeleri halinde, bunların zât ve sıfatlarına uygun olarak, gereği gibi telaffuz etmeyi (okumayı) temin eder.”²⁵ Kur'an'da tecvid kelimesi bulunmamakla birlikte tecvidi anımsatan “tertil” kelimesinin kullanıldığı görülür. Nitekim Müzzemmil sûresinde “وَرَتَّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلًا”²⁶ (*Kur'an'ı tertil üzere oku*) buyrulmaktadır. Tertil, ağır ağır, düşünerek ve birbirine karışmayacak biçimde okuyuşun açıkça ortaya konması şeklinde yorumlanmıştır.²⁷ Bu çerçevede Kur'an'ı tilavet etme yöntemlerinden biri sayılan “tertil” kelimesi, Hz. Ali (ö. 40/661) tarafından tecvidin omurgasını oluşturan harflerin mahrecinden doğru bir şekilde çıkarılıp seslendirilmesi ve vakf yerlerinin bilinmesi şeklinde açıklanmıştır.²⁸ Bu açıklamanın²⁹ Kur'an dersinin adında da yer alan tecvidin ehemmiyetini ortaya koyması açısından yeterli bir argüman olduğu söylenebilir.³⁰ Konuyla ilgili belirtilmesi gereken bir diğer husus ise Kur'an'ın doğru bir şekilde tilâvetinin, fem-i Muhsin³¹ şeklinde tabir edilen uzman bir ağızdan söz konusu eğitimin alınmasıdır. Zira bu sayede harflerin mahreç ve sıfatlarının hakkıyla okunması mümkün olmaktadır.³²

İlahiyat Fakültesi'ne başlamadan önce öğrencilerin geneli İmam-Hatip liselerinde yüzünden okuma eğitimi almış, tecvid kurallarının bazılarını öğrenmiş, kısa sûreleri de ezberlemişlerdir. Bu öğrencilerden bir kısmı ise düz lise

25 Abdurrahman Çetin, *Kur'an Okuma Esasları*, (İstanbul: Emin Yayınları, 2020), 79.

26 Müzzemmil, 73/4.

27 Bkz. Ahmed b. Ali Ebû Bekr er-Râzi el-Cessâs, *Abkâmü'l-Kur'an*, thk. Abdüsselam Muhammed Ali Şahin, (Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1994), 3/627; Ebû Abdillâh b. Ömer b. Hasan Fahrüddîn Muhammed er-Râzi, *Mefâtihu'l-ğayb (et-Tefsîru'l-kebir)*, (Beyrut: Dâru İhyâit-Türâsî'l-'Arabî, 1999), 30/683; Ebû Muhammed Abdülhak b. Gâlib el-Muhâribî İbn Atıyye el-Endelüsî, *el Muharreru'l-vecîz fi tefsîri'l-Kitâbi'l-'Azîz*, thk. Abdüsselâm Abdüşşâfi Muhammed, (Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2001), 5/387.

28 Ebü'l-Hayr Şemsüddîn Muhammed b. Muhammed İbnü'l-Cezerî, *en-Neşr fi'l-kurâati'l-'aşr*, thk. Ali Muhammed ed-Dabbâ', (b.y.: el-Matba'atü't-Ticâriyye el-Kübrâ, y.y.), 1/209.

29 el-Müzzemmil, 73/4.

30 Şenat, “İlahiyat Fakültesi Öğrencileri”, 229.

31 Fetullah Bakırcı, *Kur'an Kıraatinde Fem-i Muhsin Kavramı*, (İstanbul: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisan Tezi, 2020), 1-85.

32 Ahmet Gökdemir, “İlahiyat Fakültelerindeki Kuran Okuma ve Tecvid Dersleri İçin Bazı Teklifler”, *Türkiyede Kur'an ve Kıraat Eğitimi*, ed. Ahmet Gökdemir, (Ankara: İlahiyat Yayınları, 2021), 19.

(Anadolu Lisesi)³³ mezunu olduklarından mezkûr temel eğitimden mahrum kalabilmektedirler. Öğrenciler, daha önce yüzünden okuma, ezber ve tecvidle ilgili problemlerini çözememiş olduklarından İlahiyat fakültelerinde kaliteli bir Kur'an okuyucusu ve onun öğreticisini yetiştirme eğitim programları aynı anda icra edilmektedir.³⁴

Kur'an-ı Kerim eğitim ve öğretiminin esas amaçları üç başlıkta özetlenebilir. Bunlar; edâî (okumayı ilgilendiren), ma'rifî (akli) ve kalbî (hissî) alanlarıdır.³⁵ Buradaki hedeflerin gerçekleştirilmesi adına İlahiyat fakültelerinde Kur'an-ı Kerim eğitim ve öğretimi; yüzünden okuma, tecvidin teorik eğitimi, çerçevesi belirlenmiş sûre ve âyetlerin ezberlenmesi ve ezberden okunan bölümlerin anlamını öğrenmekten müteşekkil dört temel kategoride icra edilmektedir.³⁶

“Günümüzde okutulan ‘Kur'an Okuma ve Tecvid’ dersinin önemi öğrenciler tarafından fark edilmekte midir?” Bu soruya cevap aramak için dersin işlenişi ve öğrenciler üzerinde tesiri hakkında bir araştırma yapılmasına gereksinim duyulmuştur. Kuran eğitimi ile ilgili çalışmalar³⁷ olmakla beraber bu çalışmaların daha çok Kuran Kursları üzerine yoğunlaştığı İlahiyat Fakülteleri üzerinde yapılan çalışmaların geliştirilmeye ihtiyacı olduğu söylenebilir. Bu bağlamda çalışmanın giriş kısmında öncelikle Kur'an Okuma ve Tecvid der-

33 Millî Eğitim Bakanlığı 2010'da bir genelge ile ortaöğretim kurumlarındaki düz liselerin tamamının 2013 yılı sonuna kadar “Anadolu Lisesi” statüsüne dönüştürülmesine karar vermiştir. Bkz. MEB, (2010), Genel Liselerin Anadolu Liselerine Dönüştürülmesi Konulu Genelge, Ankara: MEB. http://ogm.meb.gov.tr/belgeler/genelge_2010_30.pdf, (18.06.2020).

34 Kadir Taşpınar, “Kur'an-ı Kerim Okuma ve Tecvid Dersi Müfredatının Öğrenci Başarısı Üzerindeki Etkisine Dair Bir Değerlendirme (RTEÜ İlahiyat Fakültesi Örneği)”, *İlahiyat Fakültelerinde Kur'an Eğitimi ve Öğretimi (Sorunlar-Çözümler-Öneriler)*, ed. Ahmet Gökdemir (İstanbul: Ravza Yayınları, 2019), 105-106.

35 Ömer Halil Hasan, “Kur'an-ı Kerim Öğretimi”, çev. Yusuf Alemdar, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8/1 (Haziran 2004), 270.

36 Süleyman Kablan, “Kur'an-ı Kerim Öğretiminde Teknolojik İmkânlar ve Kullanımı”, *İlahiyat Akademi Dergisi* 10 (2019), 67.

37 Bkz. Mehmet Mahfuz Ata, “Kur'an Öğretim Yöntem ve Teknikleri Problem ve Çözüm Yolları”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 30 (Haziran 2013) 167-189; M. Şevki Aydın, Bir Din Eğitimi Kursu Olarak Kur'an Kursu, (Ankara: DİB Yayını, 2008), 1'den itibaren; Abdullah Benli, İlahiyat Fakültelerinde Yürütülen Kur'an Okuma ve Tecvid Dersleri İçin Bir Program Önerisi, *Bilimname* 28 (2015), 125-165, Alemdar, “İlahiyat Fakültelerinde Kur'an Dersleri”, 177-212; Yusuf Alemdar, “Teknik ve Estetik Açından Kur'an Öğretme ve Okumaya Dair Bazı Gözlem ve Görüşler”, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 12/1 (2008), 213-252; Şenat, “İlahiyat Fakültesi Öğrencileri”, 215-218.

sinin geçmişi konu edinilmiş daha sonra da İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin Kur'an Okuma ve Tecvid dersine karşı tutumları tespit edilerek derse yönelik öneriler sunulmuştur.

1. ARAŞTIRMADA KULLANILAN YÖNTEM

Bu araştırmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır.³⁸ Araştırmanın nicel boyutunda ise betimsel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Verilerin yorumlanması sürecinde de betimsel analiz³⁹ ve içerik analizinden⁴⁰ faydalanılmıştır. Bu bağlamda araştırmamızda, çalışma materyali olarak Kocaeli Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin Kur'an-ı Kerim Okuma ve Tecvid dersi hakkında yönelttiğimiz sorulara verdikleri cevaplar kullanılmıştır.

2. ARAŞTIRMADAKİ ÇALIŞMA GRUBU

Araştırmanın çalışma grubu 2021-2022 öğretim yılında Kocaeli Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde hazırlık, bir, iki, üç ve dördüncü sınıftaki Kur'an-ı Kerim dersine katılan öğrencilerden oluşmaktadır. Dağıtılan anket formuna 209 öğrenci cevap vermiştir ve bu form üzerinden analizler yapılmıştır. Değerlendirmeye alınan formlara cevap veren öğrencilerin 163 (%78,4)'ü kadın, 46 (%21,6)'sı erkektir. Sınıf dağılımına baktığımızda; hazırlıklardan 32 (%15,3), birlerden 44 (%21,1), ikilerden 52 (%24,9), üçlerden 29(%13,9) ve dördüncü sınıflardan ise 52 (%24,9) kişi bu ankete katılmıştır. Araştırma soruları Kocaeli Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulunun E-10017888-100-292085 sayılı kararı çerçevesinde gerekli izinler alınarak yapılmıştır.

3. VERİLERİN ANALİZİ

Bu anket formu hazırlanırken Kocaeli Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin Kur'an-ı Kerim dersine ait yüzünden ve ezbere okuma, tecvid kurallarına vâkıf olma, dersin işlenişi, kullanılan yöntemleri ve öğrencilerin kendi durumlarını nasıl değerlendirdiklerini, ders hakkındaki memnuniyetle-

38 Rauf Arıkan, *Araştırma Yöntem ve Teknikleri*, (Ankara: Nobel Yayınları, 2011), 29.

39 Soner Doğan, Cihat Kavtelek, "Hayat Boyu Öğrenme Kurum Yöneticilerinin Hayat Boyu Öğrenme Kavramına İlişkin Görüşleri: Hayat Boyu Öğrenme İçin Bir Metafor Analizi", *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi* 5/3 (2015), 292-303.

40 Doğan-Kavtelek, "Hayat Boyu Öğrenme", 292-303.

rini ölçme ve bu düzlemde derse bakış açılarını ortaya koyma amacına yönelik sorular sorulmuştur. Sonrasında anket sonuçları tablolar halinde verilerek yorumlanmış ve bu veriler yüzde ve sayı değerleriyle birlikte açıklanmıştır. Dolayısıyla söz konusu çalışmada “Katılıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kararsızım” şeklinde üçlü derecelendirme anketi yöntemi uygulanmıştır. Bu bağlamda öğrencilere 20 soru sorulmuştur. Sorular için Kocaeli Üniversitesi Etik Kurulu'ndan izin alınmıştır. Sonrasında her soru için ayrı bir tablo hazırlanmış ve bunların altına açıklamalar eklenerek veriler desteklenmiştir.

4. BULGULAR VE DEĞERLENDİRMELER

a) İlahiyat Fakültesi'ndeki Öğrenciler Hakkında Ön Bilgi

Yapılan araştırmada öğrenciler hakkında ön bilgi edinmek, araştırmanın güvenilirliği açısından önemlidir. Bu sebeple anketimizde öğrencilere; hafızlık durumları, İmam-Hatip lisesi mezunu olup olmadıkları, daha önce Kur'an-ı Kerim kursuna gidip gitmedikleri gibi sorular yöneltilmiştir.

Tablo 1: Hâfız mısınız?

	Katılıyorum		Katılmıyorum		Cevapsız		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Hâfızım	7	%3,4	200	%95	2	%1,6	209	%100

İlahiyat Fakültesi öğrencilerine “Hâfız olup olmadıkları” sorulmuştur. Buna göre öğrencilerin %3,4'ü hâfız olduğunu belirtirken, %95'i hâfız olmadığını söylemiştir. %1,6'sı ise bu soruya cevap vermemiştir. Bu sonuçlara bakıldığında İlahiyat Fakültesi'ndeki öğrencilerin büyük çoğunluğunun hâfız olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 2: İmam-Hatip Lisesi Mezunu musunuz?

	Katılıyorum		Katılmıyorum		Cevapsız		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
İmam-Hatip Lisesi Mezunuyum	162	%77,1	46	%22,1	1	%0,8	209	%100

İlahiyat Fakültesi talebelerine “İmam-Hatip lisesi mezunu olup olmadıkları” sorulmuş, öğrencilerden %77,1’i İmam-Hatip lisesi mezunu olduğunu belirtirken, %22,1’i İmam-Hatip lisesi mezunu olmadığını belirtmiştir. Neticeye bakıldığında; İlahiyat Fakültesi’ni daha çok İmam-Hatip lisesi mezunu öğrencilerin tercih ettiğini söyleyebiliriz. Bununla birlikte farklı liseden mezun olan öğrencilerin de İlahiyat Fakültesi’ni tercih ettikleri görülmektedir.

Tablo 3: İlahiyat Fakültesi’ne Başlamadan Önce Kur’an- Kerim Öğrenmek İçin Kursa Gittiniz mi?

	Katılıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Cevapsız		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Kur’an Kursuna Gittim	118	%56,5	85	%40,7	6	%2,9	0	%0	209	%100

İlahiyat Fakültesi öğrencilerine “İlahiyat Fakültesi’ne başlamadan önce Kur’an Kursu’na gidip gitmedikleri” sorulmuştur. Öğrencilerden %56,5’i kursa gittiğini, %40,7’si gitmediğini, %2,9’u da bu konuda kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu sonuçlara bakılarak; İlahiyat Fakültesi’ndeki öğrencilerin kursa gitme ve gitmeme oranlarının birbirine yakınlığı dikkat çekmektedir. Aslında bu durum, İlahiyat Fakültesi’ndeki öğrencilerin üniversiteye ilk başladığında Kur’an-ı Kerim okuma seviyelerinden belli olmaktadır. Nitekim Kur’an kursuna giden öğrenciler Kur’an-ı Kerim’i mahreç ve tecvidlerine dikkat ederek okurken, Kur’an kursuna gitmeyen öğrencilerin ise Kur’an-ı Kerim seviyelerinin daha düşük olduğu gözlemlenmektedir. Burada öğrencilerin Kur’an kursuna gitmeyi tercih etmeme hususunda çevrelerindeki Kur’an kurslarının eğitimini beğenmeme, Kur’an-ı Kerim eğitimini evde alma ya da Kur’an eğitimine ihtiyaç duymadığını düşünmesi gibi sebepler ihtimal dâhilindedir.

Tablo 4: Kur’an-ı Kerim Okumayı İlahiyat Fakültesi’nde mi Öğrendiniz?

	Katılıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Cevapsız		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Kur’an Okumayı Fakültede Öğrendim	8	%3,9	197	%92,9	2	%1,6	2	%1,6	209	%100

İlahiyat Fakültesi öğrencilerine “Kur'an-ı Kerim okumayı İlahiyat Fakültesi'nde öğrenip öğrenmedikleri” sorulmuştur. Öğrencilerden %3,9'u Kur'an okumayı İlahiyat Fakültesi'nde öğrendiğini, %92,9'u Kur'an-ı Kerim okumayı İlahiyat Fakültesi'nde öğrenmediğini söylemiştir. Öğrencilerin %1,6'sı bu konuda kararsız olduğunu belirtirken, %1,6'sı da bu soruya cevap vermemiştir. Tabloya bakıldığında Kur'an okumayı İlahiyat Fakültesi'nde öğrenmeyenlerin oranının yüksek olması bir hayli normal gözükmektedir. Çünkü İlahiyat Fakültesi'nde okuyan öğrencilerin birçoğu küçük yaşlardan itibaren ailede ya da Kur'an kurslarında Kur'an eğitimi almaktadırlar. Bu sebeple talebelerin Kur'an okumayı İlahiyat Fakültesi'ne başlamadan önce öğrenmiş olmaları mümkündür. Ayrıca öğrencilerin çoğunun İmam-Hatip lisesi mezunu olmaları ve İmam-Hatip lisesinden mezun olmayanların da aile, Kur'an kursu, cami gibi yerlerde Kur'an-ı Kerim'i okumayı öğrendikleri varsayıldığında, İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin lisans öncesinde Kur'an-ı Kerim'i öğrendikleri söylenebilir.

b) Öğrencilerin Kur'an Kerim Okuma ve Tecvid Dersine İlgisi

Tablo 5: Kur'an-ı Kerim Okuma ve Tecvid Dersi En Sevdiğiniz Derslerden Birisi midir?

	Katılıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Cevapsız		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
En Sevdiğim Dersdir	151	%72,2	20	%12	33	%15,8	0	%0	209	%100

İlahiyat Fakültesi'ndeki öğrencilere, “Kur'an-ı Kerim Okuma ve Tecvid dersinin en sevdikleri derslerden birisi olup olmadığı” sorulmuş, öğrencilerden %72,2'si bu dersi sevdiğini, %12'si mezkûr dersin en sevdiği derslerden birisi olmadığını, %15,8'i de bu konuda kararsız kaldığını belirtmiştir. Öğrencilerin derse olan ilgilerinin yüksek olması dersin önemine duyulan saygı ile dersin hocasına olan ilgi ile açıklanabilir. Derse ilgisi zayıf olanların durumuna gelince bu dersin ezber, tecvid, mahreç gibi birtakım yükümlülükleri olduğu için bu durumlar öğrencilere zor gelebilmekte ve öğrencilerin derse ilgisini azaltabilmektedir. Özellikle de İmam-Hatip lisesinde sağlam bir alt yapısı olmayan ya da İmam-Hatip lisesi mezunu olmayan öğrencileri düşünürsek, şunu diyebiliriz ki onlar için dersin zorluk derecesi artmakta ve bu da öğrencilerin derse ilgisiz olmasına sebep olabilmektedir.

c) Bu Dersin Öğrencinin Kur'an-ı Kerim Okuyuşuna Katkısı ve Öğrencilerin Kur'an-ı Kerim Okuma Seviyeleri

Tablo 6: Bu Derste Her Dönem Kur'an-ı Kerim Okuma Becerinizi Geliştirdiğinizde İnanıyor musunuz?

	Katılıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Cevapsız		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Kur'an Okumam Her Dönem Gelişiyor	140	%67	30	%14,4	39	%18,7	0	%0	209	%100

İlahiyat Fakültesi'ndeki öğrencilere "Bu dersin her dönem Kur'an-ı Kerim okuma becerilerini geliştirip geliştirmediği" sorulmuştur. Söz konusu öğrencilerin %67'si her dönem Kur'an-ı Kerim okumasını geliştirdiğini, %14,4'ü Kur'an-ı Kerim okuma becerisini geliştirmediğini, %18,7'si ise bu konuda kararsız olduğunu belirtmiştir. Dersin, öğrencilerin büyük çoğunluğuna katkısı söz konusu iken olumsuz ve kararsız görüş bildirenler ise %33,1 oranında azımsanmayacak bir seviyededir. Bu durum bu öğrencilerin dersin zorluğuna karşı önyargılarının kırılmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 7: Kur'an-ı Kerim Okuyuşunuzu Yeterli Buluyor musunuz?

	Katılıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Cevapsız		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Okuyuşumu Yeterli Buluyorum	55	%26,3	85	%40,7	69	%33	0	%0	209	%100

İlahiyat Fakültesi'ndeki öğrencilere, "Kur'an-ı Kerim okuyuşunu yeterli bulup bulmadığı" sorulmuştur. Bu öğrencilerden %26,3'ü okuyuşunu yeterli bulurken, %40,7'si okuyuşunu yetersiz bulmaktadır. %33'ü ise bu konuda kararsız olduğunu belirtmiştir. Burada olumsuz ve kararsız görüş bildirenlerin oranının bir hayli yüksek olması dikkat çekicidir. Bu sonuçları Tablo 6 ile kıyasladığımızda öğrencilerin %67'si her dönem Kur'an-ı Kerim okuyuşlarını geliştirdiğini belirtirken, Tablo 7'de ise öğrencilerin %40,7'si okuyuşunu yeterli görmemektedir. Bu oranlar, öğrencilerin okuyuş durumlarını geliştirmesi için üzerinde çalışılması gereken bir alanın var olduğunu göstermektedir.

d) Öğrencilerin Ezberler Hakkındaki Görüşleri ve Bireysel Çalışma Yöntemleri

Tablo 8: Diğer İlahiyat Fakülteleri ile Karşılaştığınızda Ezberler Daha Fazla mıdır?

	Katılıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Cevapsız		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Ezberler Daha Fazladır	53	%25,5	62	%29,8	93	%43,9	1	%0,8	209	%100

İlahiyat Fakültesi'ndeki öğrencilere, "Diğer İlahiyat Fakülteleri ile karşılaştırıldığında ezberlerin daha fazla olup olmadığı" sorulmuştur. Bu öğrencilerin %25,5'i ezberlerinin daha fazla, %29,8'i daha az, %43,9'u ise bu konu hakkında kararsız olduğunu belirtmektedir. Bu konuda kararsız olduğunu belirtenlerin oranının bir hayli yüksek olması diğer İlahiyat fakültelerindeki ezberlerin neler olduğunu bilmediklerinden kaynaklanabilir. Çünkü genel olarak İlahiyat fakültelerindeki ezber sayıları birbirine çok yakındır. Dolayısıyla ezberlerin daha fazla olduğunu söyleyenlere baktığımızda öğrencilerden bir kısmının ezber yükünü fazla bulduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 9: Ezber Yaparken Nasıl Çalışırsınız?

	Katılıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Cevapsız		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Okuyarak Ezberlerim	136	%64,1	55	%26,6	16	%7,7	2	%1,6	209	%100
Dinleyerek Ezberlerim	143	%68,4	51	%24,4	15	%7,2	0	%0	209	

İlahiyat Fakültesi öğrencilerine "Ezber yaparken okuyarak mı yoksa dinleyerek mi çalıştıkları" sorulmuş, öğrencilerin %64,1'i okuyarak ezber yaptığını belirtirken, %68,4'ü ise dinleyerek ezber yaptığını dile getirmiştir. Aradaki fark sadece %4 civarındadır. Fakat dinleyerek ezber yapan öğrencilerin, bu işi hem ezber yaparken hem de yüzüne okuyuş çalışmalarında doğru sesin kulaklarına dolmasına izin vererek yapmaları, onların bu derste yüksek başarılar sağlamaları açısından son derece önem arz etmektedir.

e) Ders Esnasında Kullanılan Öğretim Yöntemleri

Tablo 10: Fakülte'deki Hocanız, Ezberler ve Yüzünden Okuyacağınız Bölümlerle İlgili Derste Mutlaka Örnek Okuyuş Yapıyor mu?

	Katılıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Cevapsız		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Hoca Örnek Okuyuş Yapar	165	%78,9	10	%4,8	34	%16,3	0	%0	209	%100

İlahiyat Fakültesi öğrencilerine, “Fakülte'deki hocalarının ezberler ve yüzünden okunacak bölümle ilgili derste mutlaka örnek okuyuş yapıp yapmadığı” sorulmuştur. Talebelerin %78,9'u bu derste hocalarının örnek okuyuş yaptığını, %4,8'i derste örnek okuyuş yapmadığını ve %16,3'ü ise bu konuda kararsız olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 11: Derste Hoca ile Karşılıklı Okuyarak Talim Yapıyor musunuz?

	Katılıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Cevapsız		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Karşılıklı Talim Yaparız	120	%56,9	30	%14,4	58	%27,9	1	%0,8	209	%100

İlahiyat Fakültesi öğrencilerine, “Derste hoca ile karşılıklı talim yapıp yapmadıkları” sorulmuştur. Öğrencilerin %56,9'u hoca ile karşılıklı talim yaptıklarını, %14,4'ü karşılıklı talim yapmadıklarını, %27'si ise bu konuda kararsız olduğunu söylemiştir. Adı geçen sonuçlar Tablo 10 ile karşılaştırılmış ve öğrencilerin %78,9'u derste örnek okuyuş yaptığını; Tablo 11'de ise öğrencilerin sadece %56,9'u derste karşılıklı talim yaptıklarını ifade etmişlerdir.

Bu iki oran arasındaki farkın fazla olması düşündürücüdür. Derste örnek okuma konusunda hassas olan bir öğreticinin talim yaptırma konusunda da aynı şekilde hassas olduğu düşünülmektedir. Nitekim öğrencilerin çoğu da derste talim yapıldığını bildirmiştir. Bu sonuçlar, öğrencilerin anket sorularını yeterince kavrayamamasından doğan bir netice olabilir. Karşılıklı talim

yapıldığı konusunda kararsız kalanların oranının yüksek olması, bu öğrencilerin derse karşı ilgisiz olduklarını veya dersin işlenişine dikkat etmediklerini göstermektedir.⁴¹

f) Öğrencilerin Derse Çalışma ile İlgili Destek Alma Durumu

Tablo 12: Bu Derse Nasıl Çalışmanız Gerektiği ile İlgili Dersin Hocası
Düzenli Uyarılarda Bulunur mu?

	Katılıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Cevapsız		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Hoca Düzenli Uyarılarda Bulunur	130	%61,2	19	%9,2	58	%28	2	%1,6	209	%100

İlahiyat Fakültesi'ndeki öğrencilere, "Bu derse çalışma hususunda ilgili dersin hocasının uyarılarda bulunup bulunmadığı" sorulmuştur. Öğrencilerden %61,2'si uyarılarda bulunduğunu, %9,2'si uyarılarda bulunmadığını ve %28'i de kararsız kaldığını belirtmiştir. Bu sonuçlara baktığımızda öğreticinin derse nasıl çalışılması gerektiği konusunda öğrencilere düzenli uyarılarda bulunduğu kanısına varılmıştır.

Tablo 13: Kur'an-ı Kerim Okumanızı Geliştirmeye Çalışırken Gerekli Desteği ve
Yardımlı Aldığınızı Düşünüyor musunuz?

	Katılıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Cevapsız		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Gerekli Desteği ve Yardımlı Aldım	110	%52,1	39	%18,7	59	%28,4	1	%0,8	209	%100

İlahiyat Fakültesi'ndeki öğrencilere, "Kur'an-ı Kerim okumalarını geliştirmek için gerekli desteği ve yardımı alıp almadıkları" sorulmuş; bu hususta öğrencilerden %52,1'i gerekli destek ve yardımı aldığını, %18,7'si gerekli desteği ve yardımı almadığını, %28,4'ü de kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu sonuçlar Tablo 12 ile karşılaştırıldığında kararsızların oranının aynı olduğu

41 Esasen bu noktada sınıf mevcudunun fazla olmasından kaynaklı bir problemin varlığından da bahsedilebilir. Çünkü öğrenci sayısının çokluğu hocaların her talebeyle birebir ilgilenmesine engel bir durumdur. Kimi yerde sınıf mevcudlarının 90'ı bulduğu bir ortamda söz konusu problemin baş göstermesi gayet olasıdır. Örnek olarak bkz. Ahmet Gökdemir, "Kur'an Okuma ve Tecvid Derslerinde Karşılaşılan Problemler (Kırklareli Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Örneği)", *İlahiyat Fakültelerinde Kur'an Eğitimi ve Öğretimi*, ed. Ahmet Gökdemir (İstanbul: Ravza Yay., 2019), 19-22.

görülmektedir. İki sorunun verileri bir arada düşünüldüğünde, Kuran-ı Kerim dersine giren hocaların çalışma yöntemi konusunda uyarılarda bulunsa bile hem talebelerin hevesli olmaması hem de öğreticilerin birebir destek verme konusunda öğrencilerin beklentilerini karşılayamadıkları görülmektedir.

g) Kur'an Okuma ve Tecvid Dersinde Başarı Kriterleri

Tablo 14: Eksik Ezberleri Olan Bir Öğrenci Bu Dersten Başarılı Sayılmıyor mu?

	Katılıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Cevapsız		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Eksik Ezberi Olan Derste Başarılı Sayılmıyor	83	%39,6	58	%27,5	67	%32,1	1	%0,8	209	%100

İlahiyat Fakültesi'ndeki öğrencilere "Eksik ezberleri olan öğrencilerin dersten geçip geçmediği" sorulmuştur. Talebelerden %39,6'sı bu dersten başarılı sayılmadığını, %27,5'i başarılı olduğunu, %32,1'i ise kararsız kaldığını bildirmiştir. Sonuçların birbirine bu denli yakın olması öğrencilerin bu hususta kafa karışıklığından mütevellit net bir fikir beyan edemediklerini göstermektedir.

Tablo 15: Yüzüne Okuyuşu İyi Olmayan Bir Öğrenci, Ezberleri Takılmadan Okuyabiliyorsa Dersten Başarılı Sayılıyor mu?

	Katılıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Cevapsız		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Yüzüne Okuyuşu İyi Olmadığı Halde Ezberleri Takılmadan Okuyorsa Başarılı Sayılır	60	%28,5	76	%36,3	72	%34,4	1	%0,8	209	%100

İlahiyat Fakültesi öğrencilerine "Yüzüne okuyuşu iyi olmayan bir öğrenciye, ezberlerini takılmadan okuyabiliyorsa dersten başarılı sayılıp sayılmadığı" sorulmuş; bu suâlin karşılığında öğrencilerden %28,5'i derste başarılı, %36,3'ü başarısız, %34,4'ü ise kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu tip öğrencilerin dersten başarılı sayılmadığı kanısına varılabilir. Ancak bu konuda kararsız olanlarla başarılı sayıldığını söyleyen öğrencilerin oranı yadsınamayacak

kadar yüksektir. Bu konuda öğrenciler ortak bir noktada buluşmamışlardır. Bunun sebebi ezberleri takılmadan verebilen bir öğrencinin, öğrenciler nazârında genelde avantajlı sayıldığını düşünmesi olabilir.

Tablo 16: Fakülte Hocanız Yüzünden Okumada Ciddi Sorunları Olan Bir Öğrenciyi Ezberi Tam da Olsa Dersten Geçirmez mi?

	Katılıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Cevapsız		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Hoca Yüzünden Okumada Ciddi Sorunları Olan Birini, Ezberi Tam da Olsa Geçirmez	40	%19,3	58	%27,4	109	%51,7	2	%1,6	209	%100

İlahiyat Fakültesi'ndeki öğrencilere, "Hocalarının, yüzünden okumada ciddi sıkıntıları olan bir öğrenciyi ezberi tam da olsa dersten geçirip geçirmeyeceği" sorulmuştur. Öğrencilerin, %19,3'ü hocanın dersten geçirmeyeceğini, %27,4'ü dersten geçireceğini, %51,7'si ise bu konuda kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu verileri soruların benzerliği nedeniyle Tablo 15 ile kıyasladığımızda Tablo 15'te öğrencinin dersten başarılı sayılmadığını söyleyenlerin oranı %36,3 iken, Tablo 16'da bu oran %19,3'e düşmüştür. Burada Tablo 15 ve 16'da öğrencilerin başarılı sayılacağını söyleyenlerin oranı birbirine yakındır. Zira Tablo 15'te bu konuda kararsız olduğunu belirtenlerin oranı %34,4 iken, Tablo 16'da bu oran %51,7'ye yükselmiştir. Tüm bu tablolar bir arada değerlendirildiğinde dersin "ölçme ve değerlendirme" kısmında öğreticilerin öğrencilere net bir anlatımının olmadığı görülebilir.

h) Tecvid Konularının Bilme Noktasında Öz Değerlendirme

Tablo 17: Tecvid Konularının İsimlerini Biliyor musunuz?

	Katılıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Cevapsız		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Tecvid Konularının İsimlerini Bilmiyorum	39	%18,3	127	%60,7	42	%20,2	1	%0,8	209	%100

İlahiyat Fakültesi öğrencilerine, "Tecvid konularının isimlerini bilip bilmediği" sorulmuştur. Öğrencilerin %18,3'ü tecvid konularının isimlerini

bilmediğini, %60,7'si tecvid kurallarının adlarını bildiğini, %20,2'si ise bu konuda kararsız olduğunu bildirmiştir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin genelini tecvid konularının isimlerine hâkim olduğu gözükmektedir.

Tablo 18: Derste Tecvid Konularını Anlatabilir misiniz?

	Katılıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Cevapsız		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Tecvid Konularını Anlatabilirim	96	%45,6	48	%22,3	62	%29,7	3	%2,4	209	%100

İlahiyat Fakültesi öğrencilerine, “Derste tecvid konuları anlatıp anlatabileceğini” sorulmuş, öğrencilerin %45,6'sı tecvid konularını anlatabileceğini, %22,3'ü tecvid kurallarını anlatamayacağını, %29,7'si ise bu konuda kararsız olduğunu belirtmiştir. Bu sonuçları Tablo 17 ile karşılaştırdığımızda öğrencilerin %60,7'si tecvid konularının isimlerini bildiğini belirtirken, Tablo 18'de derste tecvid konularını anlatabileceklerin oranı ise %45,6 olarak belirlenmiştir. Burada tecvid konularını bilen öğrencilerin derste tecvid konularını anlatamaması, öğrencilerin sınıf içerisinde bir şeyler anlatmaktan çekinmesi, bu konuda kendine güven duymaması gibi sebeplerden kaynaklanıyor olabilir.

Tablo 19: Mezun Olduktan Sonra Bu Dersin Meslek Hayatında Katkısı Olur mu?

	Katılıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Cevapsız		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Meslek Hayatımda Katkısı Olur	191	%91,3	7	%3,2	10	% 4,7	1	%0,8	209	%100

İlahiyat Fakültesi'ndeki öğrencilere “Mezun olduktan sonra bu dersin meslek hayatlarında katkısı olup olmayacağı” sorulmuştur. Öğrencilerin %91,3'ü bu dersin meslek hayatlarında olumlu bir katkısı olacağını söylerken, %3,2'si fayda namına bir katkısı olmayacağını, %4,7'si ise konuyla alakalı kararsız olduğunu söylemiştir. Tabloya baktığımızda İlahiyat Fakültesi'ndeki öğrencilerin bu dersin önemini idrak ettiğini söylemek mümkündür.

Tablo 20: Bu Dersin İlahiyat Fakültesi Müfredatında Hazırlık Dâhil
Tüm Sınıflarda Bulunması Gerekir mi?

	Katılıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Cevapsız		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
İlahiyatta Tüm Sınıflarda Bulunması Gerekir	183	%87,4	10	%4,8	15	%7	1	%0,8	209	%100

İlahiyat Fakültesi öğrencilerine, “Bu dersin İlahiyat Fakültesi’ndeki hazırlık dâhil tüm sınıflarda bulunması gerekip gerekmediği” sorulmuştur. Öğrencilerin, %87,4’ü bu dersin müfredatta bulunması gerektiğini, %4,8’i bulunmasına gerek olmadığını, %7’si de bu konuda kararsız olduğunu belirtmiştir. Tablo 19’daki sonuçları göz önünde bulundurarak değerlendirmek gerekirse; öğrenciler bu dersin önemine binaen hazırlık dâhil tüm sınıflarda olması gerektiğini söylemişlerdir. Bu dersin hazırlık dâhil tüm sınıflarda olması öğrencilerin her sene Kur’an-ı Kerim okuma becerilerini biraz daha geliştirmesi açısından son derece mühimdir. Çünkü bu dersin öğrenciye katkıları gerek toplum içerisinde gerekse mezun olduktan sonraki öğretim hayatlarında gözler önüne serilecektir.

Sonuç

Kur’an Okuma ve Tecvid dersi, İlahiyat Fakültesi müfredatı içerisinde önemli bir yere sahiptir. Söz konusu dersle öğrencilerin Kur’an’ı en doğru biçimde okumaları ve anlamları hedeflenmektedir. İslâm dininin temel kaynağını Kur’an-ı Kerim oluşturduğu için İlahiyat Fakültesi’nden mezun olan bir öğrencinin sahada en fazla karşılaşıacağı hususların başında da Kur’an gelmektedir. Bu gerçekten hareketle öğrencilerin Kur’an-ı Kerim’i öncelikle doğru okumalarının, sonrasında ise doğru anlayıp dinin temel amaçlarını kavramalarının ve yaşamalarının asıl hedefler arasında bulunduğu anlaşılmaktadır. Zira talebeler bu sayede toplum nezdinde itibar elde edeceklerdir. “Temel İslâm Bilimleri” dersleri içinde öğretmenle öğrencinin yüz yüze temasının belki de en fazla zorunlu olduğu ders Kur’an-ı Kerim dersidir. Çünkü bu derste okutulan Kur’an-ı Kerim’in eğitim ve öğretiminin temelinde arz ve semâ yönteminin bulunduğu malumdur. Bu nedenle bu derste karşılıklı talimlerin yapılması, ezberlerin dinlenmesi, konuların uygulamalı anlatım ve aktarımı gibi hususlar göz önüne alındığında öğretici ile öğrencinin doğrudan ve sıkı bir ilişki halinde olmasını elzem hale gelmektedir. Bu çerçevede İlahiyat Fakültesi

öğrencilerinin bu derse bakışı etrafında pek çok çalışmaya rastlanmamaktadır. Bu bağlamda Kocaeli Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde örgün olarak eğitim gören öğrencilerin bu derse karşı ilgi ve alakalarının anlaşılması, bu dersin önemini kavrayıp kavramadıklarının tespit edilmesi ve ortaya çıkabilecek problemlerin çözümüne yönelik yapılan bu çalışmada;

Örneklem grubu olarak seçilen Kocaeli Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin %95'lik gibi büyük bir kısmının hâfiz olmadıkları; buna karşın yüksek bir kısmının İmam-Hatip lisesi mezunu oldukları anlaşılmaktadır. Yine İlahiyat Fakültesi öğrencilerinin %56,5'inin daha önce Kur'an-ı Kerim eğitimi amacıyla Kur'an kurslarına gittikleri, talebelerin %92,9 gibi büyük bir oranının ise Kur'an-ı Kerim okumayı fakülteden önce öğrendikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin %72'si Kur'an-ı Kerim Okuma ve Tecvid dersini sevdiklerini ve öğrencilerin ekserisinin bu dersin, okuma becerilerini her dönem daha iyi bir seviyeye taşıdığını savunmaktadırlar. Ayrıca onlara yöneltilen 'Diğer İlahiyat Fakülteleri ile karşılaştığınızda ezberler daha fazla mıdır?' sorusuna verilen cevaplarda kararsızların fazlalığı dikkat çekmekte ve diğer İlahiyat fakültelerindeki müfredata hâkim olmadıkları sonucuna ulaşılmaktadır.

Öğrencilerden alınan bazı cevaplardan; söz konusu dersin hocalarının, öğrencilerin ezbere ve yüzünden okuyacakları bölümlerle ilgili derste mutlaka örnek okuyuş yapıp karşılıklı talimde buldukları, onlara Kur'an dersine nasıl çalışmalarını gerektiğine dair uyarı ve telkinde buldukları anlaşılmaktadır. Öğrencilerin büyük bir kısmının Kur'an-ı Kerim okumalarını geliştirmek için hocalarından gerekli desteği aldıklarını belirtmiş olmaları ise hoca-öğrenci ilişkisinin canlı bir biçimde sürdürüldüğünü göstermektedir. Söz konusu bu uygulamalar, dersin verimliliğini artıran etkenler arasında sayılabilir. Bu durumun devamının son derece mühim olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Buna karşılık öğrencilerden kendi okuyuşunu yeterli seviyede bulmayanların sayısının fazla oluşunun, üzerinde durulması gereken önemli bir nokta olduğu anlaşılmaktadır. Bunun için okuyuşu gerçek anlamda zayıf olanların iyi bir seviyeye çıkarılmaları, iyi derecede olanların ise mükemmele yaklaştırılmalarını sağlayacak program ve alt yapıyı hızlıca değerlendirmek gerekecektir. Keza öğrencilerin tecvid konularında teorik anlamda zafiyetlerinin olduğu anlaşılmaktadır. Bunun için söz konusu dersin yüzüne okuma safhalarında tecvid konularının teorik bağlamda daha sık tekrarlanmasına dikkat edilmelidir. Böylece öğrenciler, dersin teorik

bilgilerini pratikle harmanlayarak onu daha iyi hazmetmiş olacaklardır. Öte yandan öğrencilere derste tecvid konularını anlatıp anlatamayacakları sorulmuş, bu suale %48 gibi azımsanmayacak bir oranda olumlu cevap alınmıştır. Bu açıdan bakıldığında ortaya çıkan bu tablonun olumlu olduğu ifade edilebilir.

Çalışmada öğrencilerin Kur'an-ı Kerim ve Tecvid derslerinin ölçümü ve değerlendirilmesi hususlarında fikir sahibi olmadıkları ortaya çıkmıştır. Örneğin eksik ezberleri olan bir öğrencinin bu dersten başarılı sayılıp sayılmadığına dair sorulan sorudaki cevap dağılımına bakıldığında öğrencilerin bu hususta net bir fikir sahibi olmadıkları anlaşılmaktadır. Bu noktada ilave edilmesi gereken bir husus var ki o da, öğrencilerin mevzubahis konu hakkında net bir fikre sahip olamamalarının nedenleri arasında hocalar arasındaki uygulama farklılığından kaynaklı bir problemin var olma ihtimalidir. Bu mevzûnun tetkik edilmesi de önem arz etmektedir.

Öğrencilerin %91 gibi büyük bir oranının Kur'an-ı Kerim dersinin ehemmiyetini idrak ettikleri ve bu dersin mesleki hayatlarındaki önemini kavradıklarını görülmektedir. Yine öğrencilerin yüksek oranda bu dersin gerekliliğini hissettikleri ve hazırlık da dâhil olmak üzere tüm sınıfların müfredatında bulunması gerektiğini ifade ettikleri anlaşılmaktadır. Bu çerçevede söz konusu dersin hâlihazırda işlendiği saat miktarının artırılması öğrencilerin mezkûr taleplerine olumlu anlamda katkı sunacağından haftalık ders saatinin genel müfredat düzenlenmesinde gündeme getirilmesi yerinde olacaktır.

Bu bağlamda aşağıdaki öneri ve iyileştirmelerin gündeme getirilmesi önem arz etmektedir.

- Dersin ölçümü ve değerlendirilmesi kriterleri, öğrencilere net bir şekilde ifade edilebilir.

- Hocalar arasında uygulama farklılığından doğan sıkıntılar -varsa- süratle giderilmelidir.

- Bireysel olarak öğrencilerle daha fazla çalışma yapılabilmesi için öğretim elemanı sayısı artırılarak sınıf mevcutları daha da azaltılabilir.

- Kur'an Okuma ve Tecvid dersinin malum içeriklerinin yanı sıra seçmeli derslerle öğrencilerin makam ve musiki bilgileri iletilebilir.

KAYNAKÇA

Alemdar Yusuf. "Teknik ve Estetik Açından Kur'an Öğretme ve Okumaya Dair Bazı Gözlem ve Görüşler". *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 12/1 (2008), 213-252.

Alemdar, Yusuf. "İlahiyat Fakültelerinde Kur'an Dersleri ile İlgili Problemler ve Çözüm Önerileri". *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 12/1 (2008), 177-212.

Altıntaş, Muhammed-Kirenci, Hatice Kübra. "İlahiyat Fakültelerinde Kur'an Öğretimi ile İlgili Problemler ve Çözüm Önerileri (Nitel Bir Araştırma)". *İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları* 5/1 (2019), 97-127.

Arıkan, Rauf. *Araştırma Yöntem ve Teknikleri*. Ankara: Nobel Yayınları, 2011.

Ata, Mehmet Mahfuz. "Kur'an Öğretim Yöntem Ve Teknikleri Problem Ve Çözüm Yolları". *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 30 (Haziran 2013), 167-189.

Aydın, M. Şevki. *Bir Din Eğitimi Kursu Olarak Kur'an Kursu*, Ankara: DİB Yayınları, 2008.

Ayhan, Halis. "İlahiyat Fakültesi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 22/70-72. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.

Aykıt, Asiye. *İslam Ahlak Felsefesi*. Sivas: Cumhuriyet Üni. Yayınları, 2018.

Aykıt, Asiye. *Müneccimbaşı Ahmed Dede ve Şerhu Ahlak-ı Adud*. Ankara: Sonçağ Yayınları, 2021.

Bakırcı, Fetullah. *Kur'an Kıraatinde Fem-i Muhsin Kavramı*. İstanbul: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisan Tezi, 2020.

Benli, Abdullah. "İlahiyat Fakültelerinde Yürütülen Kur'an Okuma ve Tecvid Dersleri İçin Bir Program Önerisi". *Bilimname* 28 (2015), 125-165.

Birişik, Abdulhamit. "Kıraat". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 25/426-433. Ankara: TDV Yayınları, 2002.

Bozkurt, Nebi. "Hâfız". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 15/74-76. İstanbul: TDV Yayınları, 1997.

Bozkurt, Nebi. "Medrese". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 28/323-327. Ankara: TDV Yayınları, 2003.

Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail. *el-Câmi'ûs-sabîh*. thk. Mustafa Dîb el-Buğâ. 6 Cilt. Dimaşk: Dâr-u İbn Kesîr-Dârul-Yemâme, 5. Basım, 1993.

Çağrıncı, Mustafa. "Kur'an Kursu". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 26/423-426. Ankara: TDV Yayınları, 2002.

Çetin, Abdurrahman. "Kur'an Öğretim Tarihi ve Öğretim Kurumları". *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1/1 (1986), 95-101.

Demirci, Muhsin. *Kur'an Tarihi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Vakfı Yayınları, 9. Basım, 2016.

Diñç, Kadir. "Geçmişten Günümüze Kur'an Eğitimi". *Diyanet Aylık Dergi* 333 (Eylül 2018), 6-9.

Doğan, Soner-Kavtelek Cihat. "Hayat Boyu Öğrenme Kurum Yöneticilerinin Hayat Boyu Öğrenme Kavramına İlişkin Görüşleri: Hayat Boyu Öğrenme İçin Bir Metafor Analizi". *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi* 5/3 (2015), 292-303.

Ebû Dâvûd, Süleymân b. el-Eş'as b. İshâk es-Sicistânî el-Ezdi. *Sünenü Ebi Dâvûd*. thk. Şuayb el-Arnaût-Muhammed Kâmil Karabeleli. 7 Cilt. Beyrut: Dârul-Risâleti'l-Âlemiyye, 2009.

el-Cessâs, Ahmed b. Ali Ebû Bekr er-Râzî *Abkâmü'l-Kur'an*. thk. Abdüsselâm Muhammed Ali Şâhîn. 3 Cilt. Beyrut: Dârul-Kütübi'l-İlmiyye, 1994.

Gökdemir, Ahmet. "Osmanlı Kur'an Eğitimi Merkezleri: Dârü'l-kurrâlar ve Sıbyan Mektepleri". *Edebali İslamiyat Dergisi* 1/2 (2017), 43-60.

Gökdemir, Ahmet. "İlahiyat Fakültelerindeki Kuran Okuma ve Tecvid Dersleri İçin Bazı Teklifler". *Türkiye'de Kur'an ve Kıraat Eğitimi*. ed. Ahmet Gökdemir. 9-24. Ankara: İlahiyat Yayınları, 2021.

Gökdemir, Ahmet. "Kur'an Okuma ve Tecvid Derslerinde Karşılaşılan Problemler (Kırklareli Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Örneği)". *İlahiyat Fakültelerinde Kur'an Eğitimi ve Öğretimi*. ed. Ahmet Gökdemir. 17-42. İstanbul: Ravza Yay., 2019.

Hasan, Ömer Halil. "Kur'an-ı Kerim Öğretimi". çev. Yusuf Alemdar. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 8/1 (Haziran 2004), 261-291.

İbn Atıyye, Ebû Muhammed Abdülhak b. Gâlib el-Muhâribî el-Endelüsî. *el-Muharreru'l-vecîz fî tefsîri'l-kitâbi'l-azîz*. thk. Abdüsselâm Abdüşşâfi Muhammed. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2001.

İbn Manzûr, Ebû'l-Fadl Cemâlüddîn Muhammed b. Mukerram. *Lisânü'l-'Arab*. 15 Cilt. Beyrut: Dâr-u Sâdr, 3. Basım, 1993.

İbn Sa'd, Ebû Abdillâh Muhammed. *et-Tabakâtü'l-kübrâ*, thk. Muhammed Abdulkadir 'Atâ. 8 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1410/1990.

İbnü'l-Cezerî, Ebû'l-Hayr Şemsüddîn Muhammed b. Muhammed. *en-Neşr fî'l-kirâati'l-aşr*. thk. Ali Muhammed ed-Dabbâ'. 2 Cilt. b.y: el-Matba'atü't-Ticâriyye el-Kübra, y.y.

İbnü'l-Cezerî, Ebû'l-Hayr Şemsüddîn Muhammed b. Muhammed. *Müncidü'l-mukriin ve müşhidü't-tâlibin*. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1999.

Kablan, Süleyman. "Kur'an-ı Kerim Öğretiminde Teknolojik İmkânlar ve Kullanımı". *İlahiyat Akademi Dergisi* 0/10 (2019), 65-86.

Kara, Zeliha. *İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Kur'an Öğretimiyle İlgili Görüşleri*. Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2019.

Köksal, M. Âsım. "Dârulerkam". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 8/520-521. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.

Köylü, Mustafa-Altaş, Nurullah. *Din Eğitimi*. İstanbul: Ensar Yayınları, 2019.

Kurt, Ali Osman—Aykıt, Dursun Ali. *Dinler Tarihi*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 2019.

MEB, Genel Liselerin Anadolu Liselerine Dönüştürülmesi Konulu Genelge. Ankara: MEB. http://ogm.meb.gov.tr/belgeler/genelge_2010_30.pdf. Erişim 18.06.2020.

Öcal, Mustafa. "Yüksek İslâm Enstitüsü". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 44/48-52. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.

Önkal, Ahmet. Nebi Bozkurt. "Cami". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/46-56. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.

Özaydın, Abdülkerim. "Nizâmiye Medresesi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 33/188-191. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.

er-Râzî, Ebû Abdillâh b. Ömer b. Hasan Fahrüddîn Muhammed. *Mefâtihu'l-ğayb (et-Tefsîrü'l-kebir)*. 32 Cilt. Beyrut: Dâr-u İhyâi't-Türâsi'l-'Arabî, 3. Basım, 1999.

Şenat, Fatma Asiye. "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Kur'an Okuma ve Tecvid Dersinin İşlenişine İlgili Kanaatleri Üzerine Bir Araştırma". *Necmettin Erbakan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 42/42 (2016), 215-238.

Taşpınar, Kadir. "Kur'an-ı Kerim Okuma ve Tecvid Dersi Müfredatının Öğrenci Başarısı Üzerindeki Etkisine Dair Bir Değerlendirme (RTEÜ İlahiyat Fakültesi Örneği)". *İlahiyat Fakültelerinde Kur'an Eğitim ve Öğretimi (Sorunlar-Çözümler-Yöntemler)*. ed. Ahmet Gökdemir. 103-120. İstanbul: Ravza Yayınları, 2019.

et-Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre. *Sünenü't-Tirmizî*. thk. Ahmed Muhammed Şâkir-Muhammed Fuâd Abdülhakî-İbrahim Atve. 5 Cilt. Kâhire: Matba'atu Mustafa el-Bâbî, 2. Basım, 1975.

Evrak Tarih ve Sayısı: 26.09.2022-E.292085

T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu

Sayı : E-10017888-100-292085
Konu : Etik Kurul Onayı hk. (Doç. Dr.
Muhammet Fatih GENÇ)

İLAHİYAT FAKÜLTESİ DEKANLIĞINA

İlgi : 25.07.2022 tarihli, 265780 sayılı ve "Etik Kurul Onayı hk. (Doç. Dr. Muhammet Fatih GENÇ)" konulu yazı

Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nun 22/09/2022 tarih ve 2022/08 no lu toplantısında alınan 6 sıra sayılı kararı aşağıda sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Karar No 6: İlahiyat Fakültesi Dekanlığının 25.07.2022 tarih ve 265780 sayılı yazısı görüşüldü. Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü öğretim üyesi Doç. Dr. Muhammet Fatih GENÇ'in yürütücüsü olduğu "İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Kur'an Okuma ve Tecvid Dersine Karşı Tutumları" başlıklı bilimsel çalışması kapsamında yapacağı anketin uygulamasında, bilimsel araştırma ve yayın etiği açısından bir sakınca olmadığına oy birliği ile karar verildi.

Prof.Dr. İbrahim ŞİRİN
Kurul Başkanı

Belge Doğrulama Adresi : <https://uzkiye.gov.tr/kocaeli-universitesi-ebys>

Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Kocaeli Üniversitesi Umuttepe Yerleşkesi
41380, Kocaeli
Tel: +90 (262) 303 10 01 Faks: +90 (262) 303 10 33
E-Posta: etik@kocaeli.edu.tr Elektronik Ağ: <http://www.kocaeli.edu.tr>
Kapı Adresi: kocaeliuniversitesi@is01.kap.tr

Bilgi için: Pelin UNALDI DOLGUN
Raporitr
Telefon No: 303 10 49